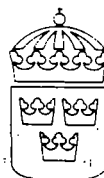

Näringsutskottets yttrande

1986/87:4 y

om totalförsvarets fortsatta utveckling (prop.
1986/87:95)

NU
1986/87:4 y

Till försvarsutskottet

Försvarsutskottet har hemställt att näringsutskottet yttrar sig över proposition 1986/87:95 om totalförsvarets fortsatta utveckling, i vad avser bilaga 12 (miljö- och energidepartementet), och motioner i anslutning härtill. Vidare har försvarsutskottet berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen i övrigt jämte motioner.

I detta sammanhang behandlar näringsutskottet även två motioner från allmänna motionstiden och, delvis, en motion som har väckts med anledning av proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet. Dessa motioner har tidigare hänvisats till näringsutskottet och överlämnas till försvarsutskottet — under förutsättning av dess medgivande — med detta yttrande.

En skrivelse i ärendet har inkommit till näringsutskottet från Textilrådet-Konfektionsindustriföreningen.

Motionerna

Av de motioner som har väckts *med anledning av proposition 1986/87:95* kommenterar näringsutskottet följande:

1986/87:Fö113 av Sten Svensson (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen har anförts om angelägenheten av att säkra sysselsättningen vid FFV Vanäsverken i Karlsborgs kommun.

1986/87:Fö115 av Bengt Kindbom (c) och Gunilla André (c), vari hemställs att riksdagen

1. begär att regeringen kompenserar det bortfall av sysselsättningstillfällen som uppstår vid en minskad ammunitionstillverkning vid Vanäsverken, Karlsborg,

2. uttalar sig för att lokaliseringstöd beviljas vid nyetablering eller utbyggnad av företag inom Karlsborgs kommun.

1986/87:Fö116 av Karl-Gösta Svenson (m), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om det framtida sysselsättningsläget vid Karlskronavarvet.

1986/87:Fö117 av Hans Nyhage (m) och Arne Svensson (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

NU 1986/87:4 y

2. beslutar att försörjningsberedskapen på tekoområdet, i avvaktan på i motionen angiven utredning, skall grundas på ett bibehållande av i dag existerande produktion och kapacitet,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande det grundtextila området,

4. beslutar att skyldigheten för samtliga statliga myndigheter att upphandla uniformstyger m. m. hos ÖCB skall kvarstå,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande utarbetande av effektiva rutiner för samråd mellan de upphandlande myndigheterna, ÖCB och textilindustrin,

6. beslutar att det s. k. försörjningsberedskapsstödet vid offentlig handel skall kunna utgå vid en prisskillnad på upp till 30 % mellan svensk och utländsk offert.

1986/87:Fö118 av Lennart Brunander (c) och Ivar Franzén (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. beslutar att de mål som i dag gäller för beredskapen inom teko skall behållas,

2. beslutar att myndigheternas skyldighet att upphandla inhemskt producerad väv skall kvarstå.

1986/87:Fö127 av Olof Johansson m. fl. (c), såvitt gäller hemställan (18) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts beträffande försörjningen på beklädnadsområdet.

1986/87:Fö128 av Carl Bildt m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (23) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om oljelagrings omstrukturering och kostnader.

1986/87:Fö129 av Lennart Alsén (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om byggandet av ett forsknings-/stödfartyg.

1986/87:Fö136 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

3 g) som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en snabb omläggning av det svenska energisystemet, framför allt en avveckling av kärnkraften, är den i dagsläget viktigaste beredskapsåtgärden när det gäller energiförsörjningen,

3 h) beslutar att det totala lagringsbehovet lagringsåret 1991/92 för olja sätts till 10,5 miljoner m³ enligt energiberedskapsutredningens förslag (bil. 12),

3 i) hos regeringen begär förslag till uppbyggnad av en fullskalanläggning för framställning av etanol för att öka beredskapen inom detta viktiga område,

3 j) hos regeringen begär förslag till brytning och förädling av legeringsmetaller med stöd av beredskapsmedel, som ersättning för nuvarande import så långt det är möjligt,

3 k) beslutar att någon utförsäljning av beredskapslagren av metaller tills vidare inte får ske.

1986/87:Fö140 av Göran Magnusson (s) och Berit Oscarsson (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om behållande av Sveriges enda ammoniakfabrik.

1986/87:Fö141 av Yvonne Sandberg-Fries (s) och Ralf Lindström (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av att i det längre perspektivet omdisponera de marina beställningarna i syfte att säkerställa en jämn produktionsnivå vid Karlskronavarvet.

1986/87:Fö158 av Lahja Exner m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av fortsatt försörjningsberedskapsstöd,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av insatser för att säkra försörjningen av skor och bomullsväv.

1986/87:Fö159 av Ivar Franzén m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen

1. — med avslag på proposition 1986/87:95 i denna del — godkänner de mål och allmän inriktning av försörjningsberedskapen som förordas i motionen,

2. — med avslag på proposition 1986/87:95 i denna del — godkänner vad som i motionen anförts om beredskapslagringen av olja, kol, kärnbränsle och naturgas,

3. — med avslag på proposition 1986/87:95 i denna del — som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ett bättre beslutsunderlag avseende omstruktureringen av ansvaret för oljelagringen,

4. beslutar att de medel som föreslås anvisade till åtgärder inom delfunktionen Elkraft för budgetåret 1987/88 skall disponeras och fördelas av statens energiverk i enlighet med vad som anförs i motionen,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om betydelsen av ett decentralistiskt och småskaligt energisystem för handlingsberedskap och minskad sårbarhet inom energiområdet.

Den motion som har väckts *med anledning av proposition 1986/87:74* och behandlas här är följande:

1986/87:N140 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan (14) att riksdagen hos regeringen begär förslag om överförande i statlig ägo av Bofors industrier.

De motioner från *allmänna motionstiden* som har hänvisats till näringsutskottet och som med detta yttrande överlämnas till försvarsutskottet är följande:

1986/87:N329 av Göran Magnusson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beredskapsproduktion av ammoniak,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av statligt stöd för mino-processen samt sysselsättningseffekterna i västra Västmanland.

1986/87:N370 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari — med motivering i motion 1986/87:U409 — hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till förstatligande av de viktigaste svenska krigsmaterielproducenterna.

Näringsutskottet

Inledning

I proposition 1986/87:95 framläggs förslag om Sveriges säkerhets- och försvarspolitik samt om totalförsvarets fortsatta utveckling. Till grund för propositionen ligger huvudsakligen det arbete som 1984 års försvarskommitté har utfört. Förslag om beredskapsåtgärder inom bränsle- och drivmedelsområdena har presenterats av 1985 års energiberedskapsutredning i betänkandet (SOU 1986:42) Bränsle- och drivmedelsberedskapen under kriser och i krig. De i propositionen redovisade förslagen angående försörjningsberedskapen inom energiområdet baseras bl. a. på denna utredning och de synpunkter som har inkommit i samband med dess remissbehandling.

Näringsutskottet behandlar i det följande propositionen och motionerna i de delar som rör näringsutskottets beredningsområde. Inledningsvis ägnar näringsutskottet uppmärksamhet åt försörjningsberedskapen inom energi- och beklädnadsområdena. Därefter diskuterar utskottet beredskapen inom vissa andra områden. Slutligen behandlas ett antal övriga frågor av intresse för näringsutskottet. Det gäller motionsyrkanden om förstatligande av krigsmaterielindustrin och om verksamheten vid Karlskronavarvet resp. FFV Vanäsverken.

Innehållet i propositionen i övrigt föranleder inga kommentarer från näringsutskottets sida.

Regeringens förslag till beredskapsåtgärder inom olika områden baseras på vissa enhetliga antaganden om varaktigheten och karaktären av eventuella kriser och krig. Det antas att en konflikt i Europa skulle komma att inledas med en period av växande politiska motsättningar mellan maktblocken med alltmera omfattande handelsstörningar. Detta förkrigsskede beräknas i planeringen ha en varaktighet av upp till ett år. Den internationella handeln och tillgången på varor förutsätts ha en i huvudsak normal omfattning vid periodens inledning. Handeln beräknas sedan minska successivt under förkrigsskedet. Främst mot periodens slut förutses avsevärda handelsbegränsningar förekomma.

Det antas att förkrigsskedet följs av en period med krig i vår omvärld. Det uppskattas att det akuta krigsskedet pågår i några månader. Under denna period förutses ingen utrikeshandel. Därefter beräknas handeln gradvis återgå till en acceptabel nivå inom något år.

Näringsutskottet kommer i det följande att referera till dessa planeringsförutsättningar.

Allmän inriktning

Den nuvarande inriktningen av försörjningsberedskapen inom energiområdet lades fast av riksdagen i samband med 1982 års försvarsbeslut (prop. 1981/82:102, FöU 1981/82:18, rskr. 1981/82:374). I december 1984 beslöt riksdagen om de nu gällande riktlinjerna för beredskapslagring av olja, kol och kärnbränsle (prop. 1984/85:53, FöU 1984/85:6, rskr. 1984/85:94). I anslutning härtill fastställdes även oljelagringsprogram t. o. m. budgetåret 1986/87. Våren 1985 beslöt riksdagen om vissa provisoriska beredskapsåtgärder inom naturgasområdet (prop. 1984/85:172, FöU 1984/85:13, rskr. 1984/85:390).

I miljö- och energidepartementets del av den nu aktuella propositionen (bil. 12) redovisas överväganden och förslag angående den fortsatta inriktningen av försörjningsberedskapen inom energiområdet. Dessa frågor har också berörts i avsnittet om totalförsvarets civila del i bilaga 1 (försvarsdepartementet) till propositionen.

För riksdagens godkännande framläggs i propositionen (bil. 12 s. 87) riktlinjer för mål och allmän inriktning av försörjningsberedskapen inom energiområdet. Enligt regeringen skall beredskapsåtgärderna inom detta område syfta till att med tillräckligt hög säkerhet trygga de oundgängliga behoven för individens överlevnad och samhällets funktioner om vi i händelse av en kris eller ett krig helt eller delvis blir hänvisade till de resurser som då finns tillgängliga inom landet. Till grund för planeringen skall dock ligga en högre försörjningsnivå så att de oundgängliga behoven med god marginal kan garanteras. Tillräcklig hänsyn till beredskapsaspekterna skall, menar regeringen, tas i det fredstida arbetet, t. ex. vid planeringen av anläggningar och system för fredstida bruk.

Den allmänna inriktningen av beredskapsinsatserna inom energiområdet tas upp i tre motioner. I centerns partimotion 1986/87:Fö127 anförs att ett energisystem som grundas på inhemska energikällor och som ges en småskalig utformning är mindre sårbart än ett storskaligt system. Ett riksdagsuttalande av denna innebörd föreslås i motionen. Graden av sårbarhet beror enligt motionärerna dels på andelen importerad energi, dels på hur energiförsörjningssystemet är uppbyggt inom landet. I motion 1986/87:Fö159 (c) yrkas avslag på regeringens förslag till riktlinjer för försörjningsberedskapen inom energiområdet. Motionärerna förordar att energisystemet byggs upp utifrån ett decentralistiskt synsätt och att man härvid utgår från att det är nödvändigt med en hushållning med tillgängliga resurser och en effektiv energianvändning. Energisystemet skall baseras på utnyttjande av i huvudsak inhemska, förnybara och miljövänliga energikällor. Ett sådant energiförsörjningssystem skulle, sägs det i motionen, uppvisa en helt annan säkerhet och försörjningstrygghet än det system som ligger till grund för förslaget i propositionen. Enligt motionärerna skulle vidare en minskad användning av importerade bränslen och en avveckling av kärnkraften leda till ett minskat lagringsbehov och lägre beredskapskostnader.

En snabb omläggning av det svenska energisystemet är den viktigaste

beredskapsåtgärden inom energiområdet, anförs i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1986/87:Fö136. En avveckling av kärnkraften skulle enligt motionärerna ge utrymme för en decentraliserad energiproduktion, minska överföringsförlusterna och kraftigt nedbringa sårbarheten inom energiområdet. I motionen begärs att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall ansluta sig till vad motionärerna har anfört.

Enligt de nu gällande riktlinjerna för energipolitiken skall samhällets och industrins behov av en billig och säker energiförsörjning tryggas genom ett energisystem som i största möjliga utsträckning är grundat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor. En effektiv energianvändning och en intensifierad energihushållning skall främjas. Stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om miljön vid användning och utveckling av all energiteknik. Kärnkraften skall utnyttjas under en övergångsperiod. Senast år 2010 skall den sista reaktorn tas ur drift.

Näringsutskottet finner det uppenbart att utformningen av energisystemet är av avgörande betydelse för försörjningsberedskapen inom energiområdet. Enligt näringsutskottets mening är det dock inte motiverat att nu ta upp en diskussion om energisystemets uppbyggnad. Regeringen har anmält att den räknar med att förelägga riksdagen en proposition under våren 1987 grundad på förslag från energirådet till följd av kärnkraftsolyckan i Tjernobyl i Sovjetunionen. Frågor om den allmänna inriktningen av energipolitiken kommer sålunda att behandlas av riksdagen i en nära framtid. Näringsutskottet avstyrker därför här behandlade motionsyrkanden. Regeringens förslag till allmänna riktlinjer för försörjningsberedskapen har näringsutskottet inget att erinra mot.

Näringsutskottet behandlar i detta avsnitt även frågan om handlingsberedskapen inför olika slag av kriser i energiförsörjningen.

Enligt regeringen skall denna beredskap och förmågan att hantera kriser inom energiområdet stärkas. Det aviseras i propositionen (bil. 12 s. 107) att statens energiverk, som är funktionsansvarig myndighet för energiförsörjningen, kommer att få i uppdrag att efter samråd med övriga ansvariga myndigheter utarbeta förslag till handlingsprogram för hur framtida kriser skall bemötas.

I motion 1986/87:Fö159 (c) anförs att en övergång till det småskaliga energisystem som motionärerna förordar och som i det föregående har beskrivits skulle inte bara minska sårbarheten inom energiområdet utan också förbättra handlingsberedskapen inför skilda försörjningskriser.

Näringsutskottet instämmer i regeringens uppfattning att vår förmåga att möta olika kriser inom energiförsörjningen behöver förbättras. Det avgörande för denna förmåga är enligt näringsutskottets mening inte så mycket energisystemets uppbyggnad utan vår kunskap om hur energiförsörjningen fungerar och var de sårbara punkterna finns samt om vilka ersättningsmöjligheter som är aktuella och vilka förberedelser som har gjorts för att kunna ta dem i anspråk. Beträffande inriktningen av energipolitiken hänvisar näringsutskottet åter till den förestående riksdagsbehandlingen av propositionen med anledning av energirådets förslag. Med det sagda avstyrker näringsutskottet här behandlad del av motion 1986/87:Fö159 (c). Näringsutskottet har inget att anföra mot vad som sägs i den nu berörda delen av propositionen.

I propositionen (bil. 12 s. 90) behandlas möjligheterna att ersätta importerade bränslen vid störningar i tillförseln under kriser eller i krig. Regeringen bedömer att totalt omkring 2,2 miljoner m³ olja därvid kan ersättas med elkraft och inhemska bränslen. Vid krigsskeden förutses dock inga möjligheter till utbyte med elkraft. Regeringen räknar vidare med att elkraft och inhemska bränslen kan ersätta knappt 1 miljon ton kol.

Med elkraft torde regeringen i detta sammanhang avse elenergi producerad vid vattenkraft- och kärnkraftverk. Elkraft är en energibärare och inte en energikälla.

Målsättningen för beredskapsplaneringen måste vara att importbränslen skall ersättas med i huvudsak inhemska bränslen, anför i motion 1986/87:Fö159 (c). Elenergin bör enligt motionärerna reserveras för industrins behov. Vidare menar de att det är orealistiskt att utgå från att elenergi under ett krigsskede kan utnyttjas för att ersätta energi baserad på importerade bränslen. I motionen påpekas också att en inhemsk produktion av etanol skulle förbättra möjligheterna att upprätthålla drivmedelsförsörjningen under kriser och i krig.

Frågan om etanolproduktion tas även upp i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1986/87:Fö136. Där begärs att riksdagen hos regeringen skall hemställa om förslag till utbyggnad av en fullskaleanläggning för framställning av etanol. Enligt motionärerna är en sådan anläggning väl motiverad från beredskapssynpunkt.

Beträffande möjligheterna att ersätta importerade bränslen vid störningar i tillförseln ser näringsutskottet ingen grundläggande skillnad mellan vad som anförts i propositionen och vad som sägs i motion 1986/87:Fö159 (c). Någon möjlighet att i krigsskeden ersätta energi baserad på importerade bränslen med elenergi förutses inte. Möjligheten till utbyte med elenergi under förkrigsskeden motiveras med att elanvändningen inom industrin då beräknas minska så att viss elenergi kan omfördelas till andra förbrukare. Motionen i nu behandlad del avstyrks därför av näringsutskottet. Propositionen i aktuell del föranleder ingen ytterligare kommentar från näringsutskottets sida.

Förutsättningarna för en produktion av alternativa drivmedel har på regeringens uppdrag studerats av motoralkoholkommittén. Denna redovisade i december 1986 resultatet av sitt arbete i betänkandet *Älkoher* som motorbränsle (SOU 1986:51).

Enligt kommittén saknas förutsättningar för att nu besluta om en allmän introduktion av alternativa drivmedel. Frågan om statliga åtgärder för att främja en introduktion av motoralkoholer kan övervägas på nytt om förutsättningarna ändras, t. ex. genom kraftigt höjda bensinpriser. Ett nytt beslutsunderlag bör, anser kommittén, tas fram till slutet av 1980-talet.

Etanol kan användas som inblandningskomponent i bensin. Den svenska bensinstandardens medger en inblandning av upp till 5,5 % etanol. Genom en allmän låginblandning i den svenska bensinen skulle betydande mängder etanol kunna avsättas på kort sikt. Enligt kommittén är en låginblandning av inhemskt producerad etanol inte vare sig samhällsekonomiskt eller företagsekonomiskt motiverad med den nuvarande nivån på oljepri- serna. Betydande statliga åtgärder behöver vidtas för att låginblandning

skulle bli ekonomiskt intressant. Med hänsyn bl. a. till de samhällsekonomiska och statsfinansiella kostnaderna avvisar kommittén förslag om att etanolen skulle skattebefrias.

I en reservation från centerns och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i kommittén hävdas att en första fullskaleanläggning för tillverkning av etanol är samhällsekonomiskt lönsam och från beredskapssynpunkt väl motiverad. De föreslår bl. a. att staten redan nu skall vidta åtgärder som möjliggör uppförandet av en sådan anläggning.

För att närmare klarlägga förutsättningarna för att uppföra en fullskaleanläggning för etanolproduktion baserad på spannmål och andra jordbruksprodukter beslutade regeringen i oktober 1986 att bevilja Stiftelsen Svensk etanolutveckling ett bidrag om högst 10 milj. kr. En slutredovisning av arbetet skall göras senast vid halvårsskiftet 1987.

I proposition 1986/87:80 om forskning har frågan om insatser beträffande alternativa drivmedel berörts i samband med regeringens förslag till ett nytt treårigt energiforskningsprogram. Föredraganden — statsrådet Birgitta Dahl — anför i propositionen (bil. 12 s. 38) att en samlad bild av vilka åtgärder som erfordras inom detta område kan fås först sedan Stiftelsen Svensk etanolutveckling har redovisat resultatet av sitt arbete och regeringen har tagit ställning till motoralkoholkommitténs förslag.

Med hänsyn till pågående utredningsarbete och regeringens beredning av kommitténs betänkande anser näringsutskottet att det inte är motiverat med något riksdagsinitiativ i denna fråga. Här behandlade delar av motionerna 1986/87:Fö159 (c) och 1986/87:Fö136 (vpk) avstyrker näringsutskottet därför.

Beredskapsåtgärder inom elkraftsområdet

Sedan den 1 juli 1986 är det statens energiverk som har det samordnande ansvaret för funktionen Energiförsörjning inom den civila delen av totalförsvaret. Det åligger dock statens vattenfallsverk att svara för ledning och samordning av beredskapsplaneringen inom delfunktionen Elkraft. I vattenfallsverkets uppgifter ingår att verka för att erforderliga beredskapsåtgärder vidtas även vid kommunala och enskilda kraftföretag och av eldistributörer.

Regeringen föreslår i propositionen (bil. 12 s. 93 och s. 112) att särskilda resurser — 11,3 milj. kr. för budgetåret 1987/88 — skall ställas till vattenfallsverkets förfogande för att stimulera andra producenter och distributörer av elkraft att vidta beredskapshöjande åtgärder i sin framtida planering. Medlen skall användas bl. a. för att främja installationer av reservanordningar och åtgärder som möjliggör start och drift av separata delsystem. Riksdagen föreslås anvisa det begärda beloppet till statens energiverk, som därefter enligt regeringens förslag skall överföra medlen till statens vattenfallsverk.

Regeringens förslag möter kritik i motion 1986/87:Fö159 (c). Det är orimligt, heter det, att ge statens vattenfallsverk en myndighetsfunktion gentemot den övriga kraftindustrin. Enligt motionärerna bör ansvaret för fördelningen av resurserna åläggas statens energiverk.

Näringsutskottet vill erinra om att de insatser som här är aktuella avser åtgärder som syftar till att begränsa effekterna av allvarliga störningar. Utskottet finner det ändamålsenligt att statens vattenfallsverk även fortsättningsvis skall ha ansvaret för dessa beredskapsåtgärder. Motion 1986/87:Fö159 (c) i nu berörd del avstyrks av näringsutskottet. Utskottet har sålunda inget att invända mot regeringens förslag.

Beredskapslagring av olja

Statens lager av råolja och oljeprodukter är avsedda främst för kriser i fredstid. För behoven under avspärrning och krig ansvarar de lagringsskyldiga. I propositionen (bil. 12 s. 97) föreslås att ansvaret för lagerhållningen inom oljeområdet skall ändras. I fortsättningen skall staten ta ansvar för de delar av oljelagren som är uppbyggda för de allvarliga krislägena medan de lagringsskyldiga skall svara för övrig lagring. Om regeringens förslag genomförs kommer de statliga oljelagren att få delvis annat innehåll och annan lokalisering.

I anslutning till regeringens överväganden om en omstrukturering av ansvaret för oljelagringen har företrädare för regeringskansliet träffat en preliminär överenskommelse med representanter för oljebolagen angående villkoren för statens övertagande av vissa oljeprodukter och lagringsanläggningar från bolagen. Innehållet i utredningen, som förutsätter riksdagens godkännande, har inte offentliggjorts.

I två motioner — 1986/87:Fö128 (m) och 1986/87:Fö159 (c) — riktas kritiska anmärkningar mot den träffade överenskommelsen. Den förefaller enligt motionärerna vara oförmålig för statens del. I den senare motionen begärs att riksdagen skall få ett bättre beslutsunderlag angående den föreslagna omstruktureringen.

Näringsutskottet går inte närmare in på denna fråga utan förutsätter att den blir föremål för uppmärksamhet vid försvarsutskottets beredning av ärendet.

Som tidigare nämnts beslöt riksdagen i december 1984 om de nu gällande riktlinjerna för beredskapslagring av bl. a. olja. Med utgångspunkt i riktlinjerna beräknar regeringen det totala oljelagringsbehovet. För innevarande budgetår är lagringsmålet fastställt till 14 miljoner m³ olja.

Regeringen bereder genom propositionen (bil. 12 s. 95) riksdagen tillfälle att ta del av regeringens överväganden angående det framtida behovet av oljelager. Energiberedskapsutredningen har beräknat behovet för budgetåret 1991/92 till 10,5 miljoner m³ olja. Till grund för denna beräkning ligger — förutom prognoser över den framtida konsumtionen av olja — antaganden om bl. a. storleken på oljeimporten under ett förkrigsskede. Utredningen har förutsatt att importen under detta skede kan uppgå till i genomsnitt 40 % av den normala oljeimporten.

Regeringen anser dock att den genomsnittliga importen under förkrigsskedet kan beräknas motsvara närmare 60 % av den normala importen. På grundval härav bedömer regeringen oljelagringsbehovet för budgetåret 1991/92 till 8,5 miljoner m³ olja.

Regeringens bedömning om en mer omfattande oljeimport under förkrigsskedet än vad energiberedskapsutredningen har förutsatt ifrågasätts i motionerna 1986/87:Fö136 (vpk) och 1986/87:Fö159 (c). I den förstnämnda föreslås att lagringsmålet skall fastställas i enlighet med utredningens förslag. Regeringens beräkning kan accepteras, sägs det i den senare motionen, under förutsättning att de åtgärder för en omställning av energisystemet som anges i motionen vidtas. Innebörden av dessa åtgärder har beskrivits i det föregående.

Behovet av beredskapslager av olja är inte en fråga som näringsutskottet har att behandla. Utskottet vill dock beträffande synpunkterna i motion 1986/87:Fö159 (c) framhålla att oljans andel av energiförsörjningen har minskat från närmare 70 % i slutet av 1970-talet till preliminärt 46 % år 1986. Detta förhållande bidrar naturligtvis till att oljelagringsmålet nu kan sänkas. Frågor om den framtida inriktningen av energisystemet kommer som tidigare nämnts att senare i år behandlas av riksdagen. Motion 1986/87:Fö159 (c) i nu berörd del avstyrks därför av näringsutskottet.

Beredskapslagring av kärnbränsle

Den nuvarande beredskapslagringen av kärnbränsle upprätthålls genom ett avtal mellan staten och Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB), ett av kärnkraftsföretagen gemensamt ägt bolag. SKB har i avtalet förbundit sig att hålla ett beredskapslager av kärnbränsle som möjliggör en kärnkraftsproduktion om lägst 35 TWh. Härtill kommer det bränsle som finns i reaktorerna och i de kommersiella lagren. Totalt medger bränslelagringen en produktion av 100—110 TWh. I ett förkrigsskede avses kärnkraftverken kunna drivas med full effekt. Enligt planeringsförutsättningarna för totalförsvarets energiförsörjning skall verken kunna stängas av i krig.

I propositionen (bil. 12 s. 101) föreslås att de nuvarande riktlinjerna för beredskapslagringen av kärnbränsle skall ligga fast.

En avveckling av kärnkraften bör ingå som en del i beredskapsplaneringen, anförts i motion 1986/87:Fö159 (c). Motionärerna påpekar att det erforderliga beredskapslagret av kärnbränsle kan reduceras så snart avvecklingen inleds.

Frågor kring kärnkraftens avveckling kommer att stå i centrum vid den förestående riksdagsbehandlingen av regeringens proposition med anledning av energirådets förslag. Att nivån på beredskapslagren påverkas av den fredstida produktionens omfattning finner näringsutskottet uppenbart; utskottet avstyrker här behandlad del av motion 1986/87:Fö159 (c). Regeringens förslag föranleder ingen kommentar från näringsutskottets sida.

Beredskapslagring av kol

Enligt de riktlinjer för beredskapslagring av kol som riksdagen fastställde i december 1984 skall en försörjningsberedskapsreserv finnas för krigs- och avspärningsskedet. Något särskilt fredskrislager, i likhet med vad som gäller för olja, har inte bedömts nödvändigt.

Regeringen har inte funnit anledning till ändring av de gällande riktlinjerna och föreslår därför i propositionen (bil. 12 s. 102) att de skall stå kvar.

En ökad användning av köl leder till en försämrad försörjningstrygghet, anför i motion 1986/87:Fö159 (c). Målet bör därför vara, anser motionärerna, att minska kolanvändningen under fredstida förhållanden. Större utrymme borde i stället ges för inhemska bränslen.

År 1984 beslöt riksdagen om riktlinjer för kolanvändningen fram till år 1990 (prop. 1983/84:158, JoU 1983/84:28, NU 1983/84:44, rskr. 1983/84:389, 390). Riksdagen förordade härvid en nivå på förbrukningen om högst 3—4 miljoner ton energikol per år under denna tidsperiod. Samtidigt fastställdes att långtgående miljökrav skall iakttas vid kolförbränning. År 1981 hade riksdagen uttalat sig för en nivå om högst 4—6 miljoner ton per år för samma tidsperiod. Enligt beräkningar av statens energiverk uppgick förbrukningen av energikol under år 1986 till ca 3,0 miljoner ton. Verket uppskattar att kolanvändningen kommer att ligga kvar på denna nivå år 1990.

Näringsutskottet konstaterar sålunda att någon ökad kolanvändning under de närmaste åren inte kan förutses enligt nuvarande beräkningar. Utskottet finner det inte motiverat att i detta yttrande diskutera kolets roll i energisystemet utan hänvisar även i denna fråga till kommande riksdagsbehandling. Motion 1986/87:Fö159 (c) i berörd del avstyrks därför av näringsutskottet. Vad som sägs i den nu aktuella delen av propositionen har utskottet inget att invända mot.

Beredskapslagring av naturgas

De nuvarande lösningarna av beredskapsfrågan för naturgaskonsumenterna är provisoriska i avvaktan på att tekniskt och ekonomiskt godtagbara metoder att lagra naturgas utvecklas. Enligt lagen (1985:635) om försörjningsberedskap på naturgasområdet är storförbrukare av naturgas och gasdistributörer skyldiga att vidta beredskapsåtgärder. Storförbrukarna skall lagra lämpligt ersättningsbränsle för naturgasen — normalt olja eller gasol — samt ha utrustning tillgänglig för att ersättningsbränslet skall kunna utnyttjas. Distributörerna skall vidta beredskapsåtgärder för att kunna värma upp naturgasvärmda bostadsområden om gastillförseln avbryts eller försvåras. Det har förutsatts att uppvärmningsbehovet i de flesta fall skall kunna tillgodoses med hjälp av elenergi och i övrigt med olja.

I propositionen redovisas (bil. 12 s. 103) pågående arbete för att finna permanenta lösningar av frågan om hur naturgasen skall beredskapslagras. Enligt regeringens förslag bör som riktmärke för beredskapsåtgärder inom naturgasområdet gälla att denna fråga skall vara löst senast år 1995. I propositionen föreslås också en komplettering av nyssnämnda lag så att det klart framgår att skyldighet att ordna beredskapsåtgärder av permanent slag kan åläggas säljare av naturgas.

I motion 1986/87:Fö159 (c) påpekas att en inhemsk gasproduktion skulle minska behovet av beredskapslagring av naturgas. Enligt motionärerna finns det betydande möjligheter att utnyttja bl. a. biobränslen för förgasning.

Liknande synpunkter framfördes i en motion (c) i samband med att riksdagen behandlade regeringens förslag till lag om försörjningsberedskap på naturgasområdet (prop. 1984/85:172). I motionen förespråkades dels utvinning av metangas ur torvmossar genom den s. k. vyrmetanmetoden, dels gasproduktion genom metanjäsning av organiskt avfall från jordbruket. Samtidigt med att arbetet på att utveckla metoder för beredskapslagring av naturgas fortsätter borde, menade motionärerna, satsningar göras på att åstadkomma en mer omfattande inhemsk gasproduktion. Motionärerna föreslog att riksdagen skulle rikta ett uttalande av denna innebörd till regeringen.

Näringsutskottet konstaterade i ett yttrande (NU 1984/85:11 y) till försvarsutskottet att frågan om åtgärder för att främja utvecklingen av de nämnda metoderna för gasframställning borde även framgent prövas i ett allmänt energipolitiskt sammanhang. Motionen avstyrktes därför av näringsutskottet. Försvarsutskottet (FöU 1984/85:13) kom till samma uppfattning. I båda utskotten stöddes motionen av centerpartiets representanter. Riksdagen gick på utskottens linje. Ett likartat yrkande (c) avslogs av riksdagen våren 1986 på förslag av näringsutskottet (NU 1985/86:18).

Näringsutskottet finner inte skäl till ett ändrat ställningstagande från riksdagens sida. Utskottet avstyrker därför motion 1986/87:Fö159 (c) i berörd del. Propositionen såvitt nu är i fråga föranleder ingen kommentar från näringsutskottets sida.

Försörjningsberedskapen inom beklädnadsområdet

Planeringsförutsättningar och riktmärken

Riksdagen har vid olika tillfällen behandlat frågor rörande mål och riktmärken för den statliga tekopolitiken. Näringsutskottet uttalade år 1979 (NU 1978/79:48) att ett långsiktigt mål för den statliga tekopolitiken borde vara att svensk industri skulle svara för 30 % eller mer av den totala tillförseln av tekovaror. Någon formell lösning på denna nivå borde dock inte komma i fråga. Våren 1981 beslöt riksdagen (prop. 1980/81:100 bil. 14, NU 1980/81:47, rskr. 1980/81:279) att ett upprätthållande av 1978 års produktionsvolym skulle utgöra ett riktmärke för den fortsatta tekopolitiken. Vid behandlingen våren 1983 av proposition 1982/83:130 om åtgärder för tekoindustrin m. m. slog riksdagen fast att statsmakterna även fortsättningsvis skulle ha samma riktmärke och mål för tekopolitiken som dittills (NU 1982/83:42, rskr. 1982/83:321).

I 1986 års budgetproposition (prop. 1985/86:100 bil. 14) framhölls att de fastställda målen för tekopolitiken enligt regeringens uppfattning i första hand har motiverats av försörjningsberedskapsskäl. Det anmäldes i propositionen att industriministern avsåg att i samband med totalförsvarspropositionen våren 1987 föreslå regeringen att återkomma till frågan om hur ambitionen för den statliga tekopolitiken skulle uttryckas.

Industriminister Thage Peterson meddelar i årets budgetproposition (prop. 1986/87:100 bil. 14) att han ämnar återkomma till frågan om målen för tekopolitiken i 1988 års budgetproposition.

Näringsutskottet har nyligen i ett betänkande (NU 1986/87:25) om tekoindustri och tekohandel behandlat olika tekopolitiska frågor. Utskottet konstaterar där att det finns vissa positiva drag i utvecklingen inom svensk tekoindustri under senare år. Stora delar av industrin har genomgått en betydande strukturomvandling och kan nu bättre klara den internationella konkurrenssituationen. Det påpekas från utskottets sida att en inte oväsentlig del av tekoföretagens produktion avsätts på exportmarknaden. En motion (c) med krav på att riksdagen skall slå fast att tekopolitiken även fortsättningsvis skall styras utifrån 30-procentsmålet avstyrks av näringsutskottet med hänvisning till att regeringen avser att återkomma till målen för tekopolitiken i 1988 års budgetproposition. Motionen får stöd i en reservation (c). Där sägs att tekopolitiken måste ta i beaktande — förutom beredskapsaspekten — dels tekoindustrins allmänna betydelse för ekonomi och sysselsättning, dels den dominerande roll som tekoföretagen har för utkomstmöjligheterna i vissa orter.

I betänkandet tillstyrker näringsutskottet regeringens förslag om ett visst minskat anslag till industripolitiska åtgärder för tekoindustrin för budgetåret 1987/88. Detta branschstöd bör snarast avvecklas, sägs i en reservation (m, fp). I en reservation (c) begärs att tekostödet skall vara oförändrat i minst tre år; i avvaktan på pågående beredning av frågan om en omvandling av det statliga tekostödet tillstyrks dock regeringens förslag. Förslag (m; fp) om avskaffande av handelsrestriktionerna på tekoområdet avstyrks av näringsutskottet men får stöd i en reservation (m, fp).

Mål för försörjningsberedskapen på teko- och läderskoområdena fastställdes av riksdagen år 1977 (prop. 1976/77:85, FöU 1976/77:11, rskr. 1976/77:238; prop. 1977/78:42, FöU 1977/78:5, rskr. 1977/78:81). Målen avsåg bl. a. försörjningsuthållighet och försörjningsstandard. Med dessa termer förstås den tid under vilken försörjningen kan upprätthållas och den nivå på vilken den kan ske. År 1981 beslutades om en viss revidering av målen (prop. 1980/81:100 bil. 14, NU 1980/81:47, rskr. 1980/81:279).

Vid planeringen av försörjningsberedskapen skall enligt nu gällande beslut förutsättas en krislängd på tre år och en krisimport och en krisexport på 25 % resp. 20 % av den normala. Vidare skall i fråga om försörjningsstandard gälla att civilbefolkningens innehav av kläder och skor inte skall sjunka under en viss minsta nivå, den s. k. krisgarderoben. Ett riktmärke för planeringen på tekoområdet skall vara att vidmakthålla en produktionskapacitet som svarar mot dessa planeringsförutsättningar. På läderskoområdet skall riktmärket vara att upprätthålla en årlig produktion om 2—2,5 miljoner par per år.

Näringsutskottet har inledningsvis erinrat om de enhetliga antaganden om varaktigheten och karaktären på kriser och krig som ligger till grund för förslagen i propositionen. Dessa bedömningar, bl. a. i fråga om förkrigsskedets längd och förlopp, skiljer sig från de planeringsförutsättningar som för närvarande gäller för beredskapen på beklädnadsområdet. Med de antaganden som nu görs förutses t. ex. en mer omfattande utrikeshandel än den som hittills har bedömts möjlig. Därigenom, sägs det i propositionen, kan behovet av att upprätthålla produktionskapacitet reduceras.

Förutom för beklädnadsområdet har riksdagen gjort uttalanden om erforderlig försörjningsstandard för livsmedels- och energiområdena. Enligt regeringen bör riksdagen nu upphäva dessa preciserade mål. Det borde ankomma på regeringen och de funktionsansvariga myndigheterna att på grundval av allmänna uttalanden av riksdagen i dessa hänseenden göra de preciseringar som erfordras. Det aviseras i propositionen att överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) kommer att ges i uppdrag att i samarbete med berörda myndigheter vidareutveckla målbeskrivningarna för beredskapen inom olika funktioner.

För beklädnadsområdet föreslås sålunda i propositionen (bil. I s. 118) att de fastställda planeringsföresättningar och riktmärkena för försörjningsberedskapen skall upphävas som av riksdagen beslutad inriktning.

I tre motioner krävs att nuvarande mål för försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet skall bibehållas. En utredning bör tillsättas för att pröva grunderna för försörjningsberedskapen, sägs i motion 1986/87:Fö117 (m). I avvaktan på resultatet av en sådan utredning bör enligt motionärerna inga förändringar av gällande inriktning av beredskapsåtgärderna vidtas. Det vore oklokt, anförts i centerns partimotion 1986/87:Fö127, att i rådande allmänna läge för tekoindustrin i Sverige upphäva det försörjningsmål på tekoområdet som nu gäller. Liknande synpunkter framförs i motion 1986/87:Fö118 (c). Där sägs också att den av riksdagen beslutade tekopolitiken inte bara vilar på beredskapsskäl utan också på industripolitiska och regionalpolitiska skäl.

Näringsutskottet vill framhålla att riktlinjer för den försörjningsstandard som i en krissituation skall upprätthållas på beklädnadsområdet självfallet bör utformas med hänsyn endast till de behov som kan konstateras. De bör sålunda inte fastställas på grundval av t. ex. industripolitiska eller sysselsättningspolitiska bedömningar. Följaktligen avstyrker näringsutskottet motionerna 1986/87:Fö118 (c) och 1986/87:Fö127 (c), båda i berörd del. De antaganden om krisers längd och karaktär som görs i propositionen är inte en fråga som näringsutskottet har att pröva. Utskottet avstyrker därför även här behandlad del av motion 1986/87:Fö117 (m). Regeringens förslag om att de av riksdagen uttalade planeringsföresättningar och produktionskapacitetsmålen för beklädnadsområdet skall upphävas har näringsutskottet inget att erinra mot.

I tre motioner riktas särskild uppmärksamhet mot den inhemska produktionen av grundtextila varor. I motion 1986/87:Fö158 (s) påpekas att de avtal om upprätthållande av produktionskapacitet som ÖCB har träffat med landets båda kvarvarande bomullsspinnerier — Kungsfors Fabriker AB och Strömma Sweden AB — löper ut den 30 juni 1987. ÖCB har träffat preliminära uppgörelser med företagen om en förnyelse av avtalen. För att ÖCB skall kunna ingå slutgiltiga avtal med företagen krävs att ÖCB av regeringen medges rätt att disponera medel av den bemyndiganderam för beredskapslån som står till regeringens förfogande. Enligt motionärerna skulle ett konfirmerande av de preliminära överenskommelserna ligga i linje med vad som sägs i propositionen angående det angelägna i att förbättra beredskapssituationen på sjukvårdsområdet. I motionen begärs också fortsatta insatser för att upprätthålla den svenska skoproduktionen. Enligt

motionärerna bör ÖCB:s åtgärder för att vidmakthålla produktionskapacitet inom beklädnadsområdet inriktas i första hand mot tillverkningen av grundtextila varor och skor.

Det måste, anføres i motion 1986/87:Fö117 (m), mot bakgrund av de svenska klimatförhållandena vara direkt felaktigt att fransäga sig möjligheten att upprätthålla en begränsad kapacitet och ett kunnande för tillverkning av grundtextila varor. Motionärerna begär att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen av denna innebörd. En nära nog likalydande formulering finns i motion 1986/87:Fö118 (c). I den motionen framställs dock inget yrkande i frågan.

Som tidigare nämnts förutsätter regeringen att behovet av att upprätthålla produktionskapacitet inom beklädnadsområdet kan minskas till följd av de ändrade planeringsförutsättningarna för försörjningsberedskapen. Enligt regeringen torde de fortsatta kapacitetsbevarande åtgärderna komma att beröra tillgången på i första hand vissa grundtextila varor.

ÖCB begärde i december 1986 regeringens medgivande att få disponera medel för ingående av avtalen med Kungsfors Fabriker AB och Strömma Sweden AB. I mars 1987 beslutade regeringen att återförvisa ärendet till ÖCB. Regeringen har uppdragit åt ÖCB att mot bakgrund av de föreslagna förändringarna av planeringsförutsättningarna för försörjningsberedskapen göra en förnyad bedömning av behovet av att upprätthålla produktionskapacitet i fråga om bomullsgarn.

Näringsutskottet förutsätter att regeringen i samarbete med ÖCB vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att vidmakthålla erforderlig produktionskapacitet inom beklädnadsområdet. Utskottet noterar regeringens bedömning att insatserna torde avse främst kapaciteten för produktion av grundtextila varor. Näringsutskottet finner från sin synpunkt inte skäl till något riksdagsinitiativ med anledning av här behandlade motioner. De avstyrks därför — i berörda delar — av näringsutskottet.

Buffertlagring av uniformstyger

Riksdagen beslöt under hösten 1972 att ett buffertlager av inhemskt framställda tyger för uniformer m. m. skulle byggas upp hos dåvarande överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF). Samtidigt beslöts att vissa statliga myndigheter skulle åläggas att tillgodose sitt behov av tyger genom inköp från detta lager (prop. 1972:127, FöU 1972:25, rskr. 1972:325). För närvarande omfattas ett tiotal statliga myndigheter av denna skyldighet.

ÖCB har i juni 1986 anmält till regeringen att de ursprungligen avsedda fördelarna med buffertlagersystemet — bl. a. minskat antal tygkvaliteter, ökade serielängder och ökad långsiktighet i ordena — enligt styrelsen har urholkats. Mot denna bakgrund och med hänsyn till de höga kostnader och de svårigheter att åstadkomma en effektiv hantering som enligt ÖCB sammanhänger med systemet har styrelsen föreslagit att det fr. o. m. den 1 juli 1987 skall avskaffas. I stället skulle ÖCB:s övriga åtgärder utnyttjas i ökad utsträckning.

Regeringen anför i propositionen (bil. I s. 118) att beredskapseffekten av buffertlagersystemet är liten i förhållande till dess kostnader. Det föreslås

därför att skyldigheten för vissa statliga myndigheter att upphandla uniformstyger hos ÖCB skall upphöra sedan det nuvarande lagret har förbrukats.

Regeringens förslag möter kritik i tre motioner. I motionerna 1986/87:Fö117 (m) och 1986/87:Fö118 (c) begärs att systemet skall kvarstå. För tillverkarna av grundtextila varor, vilka själva i hög grad har utvecklat vävarna i samarbete med myndigheterna, har upphandlingsmetoden varit av mycket stort värde genom åren, heter det samstämmigt i motionerna. Motionärerna begär också att rutinerna för samarbetet mellan de upphandlande myndigheterna, ÖCB och textilindustrin skall effektiviseras. Yrkande om detta framställs emellertid endast i den förstnämnda motionen. Frågan om buffertlagerssystemet berörs även i motion 1986/87:Fö158 (s), dock utan yrkande. Motionärerna har inget att erinra mot att ÖCB:s lager säljs ut men de förordar att myndigheternas skyldighet att upphandla svensk väv skall bestå.

Enligt näringsutskottets mening måste syftet med den svenska tekoopolitiken vara att åstadkomma att tekoindustrin kan konkurrera utan hjälp av subventioner och restriktioner. Utskottet har därför från industripolitisk synpunkt inget att invända mot regeringens förslag. Detta ger i övrigt inte anledning till någon kommentar från näringsutskottets sida. Här behandlade delar av motionerna 1986/87:Fö117 (m) och 1986/87:Fö118 (c) avstyrker näringsutskottet sålunda.

Försörjningsberedskapsstöd

Sedan år 1976 kan s. k. försörjningsberedskapsstöd utgå vid statlig, kommunal och landstingskommunal upphandling av teko- och lädervaror samt skor. Efter bemyndigande av riksdagen under hösten 1975 (prop. 1975/76:57, NU 1975/76:15, FöU 1975/76:2 y, rskr. 1975/76:107) föreskrev regeringen i januari 1976 att dåvarande ÖEF (numera ÖCB) skulle få besluta om sådant stöd i de fall merkostnaden vid inköp från svensk tillverkare jämfört med köp från utländsk leverantör uppgår till högst 100 000 kr. eller högst 20 % av inköpssumman. För innevarande budgetår får högst 8 milj. kr. utnyttjas för försörjningsberedskapsstöd.

Frågan om försörjningsberedskapsstöd har inte berörts i propositionen.

I två motioner — 1986/87:Fö158 (s) och 1986/87:Fö117 (m) — begärs att försörjningsberedskapsstödet skall bibehållas. I den sistnämnda krävs också att stöd skall kunna beviljas vid prisskillnader upp till 30 %.

Enligt vad näringsutskottet har erfarit från försvarsdepartementet finns för närvarande ingen avsikt från regeringens sida att dra in denna stödform. Utskottet finner inte skäl att från näringsutskottets synpunkt förorda en utökad stödmöjlighet. Motionerna 1986/87:Fö158 (s) och 1986/87:Fö117 (m) i här aktuella delar avstyrks alltså av näringsutskottet.

Metaller

Den s. k. fredskrislagringen av förnödenheter omfattar främst olja. Lagringen av olja baseras på Sveriges internationella åtaganden som medlem i det internationella energiorganet IEA.

Förutom olja omfattar fredskrislagringen vissa insatsvaror för industrin, främst vissa petrokemiskt baserade produkter och legeringsmetaller. Enligt regeringen bör beredskapsåtgärder som är inriktade på fredstida störningar i normalfallet genomföras och bekostas av det organ som har ansvaret för den fredstida verksamheten. Statens kostnadsansvar bör vara begränsat till situationer mot vilka det verksamhetsansvariga organet saknar reella möjligheter att skydda sig och där det är ett säkerhetspolitiskt samhällsintresse att verksamheten kan fullföljas. Det bör enligt regeringen ankomma på företagen att genom sin kommersiella lagring svara för den beredskap som erfordras för att de skall kunna möta fredstida störningar av varutillförseln. Det föreslås därför i propositionen (bil. I s. 38) att den statliga fredskrislagringen av andra produkter än olja skall successivt avvecklas under totalförsvarets förestående femåriga programperiod. Lagret av legeringsmetaller bör enligt regeringen behållas till periodens senare del.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1986/87:Fö136 erinras om att partiet sedan lång tid tillbaka har förordat att fyndigheter av legeringsmetaller som för närvarande av kommersiella skäl inte bryts skall utvinnas med stöd av medel från beredskapsanslagen. Detta vore en god affär för Sverige, heter det. Motionärerna begär att riksdagen hos regeringen skall hemställa om förslag till inhemsk utvinning och förädling av legeringsmetaller som ersättning för den nuvarande importen av dessa metaller och att projekten skall finansieras med hjälp av beredskapsmedel. I avvaktan på att denna brytning kommer till stånd yrkar motionärerna avslag på regeringens förslag om att fredskrislagren av metaller skall säljas ut.

Näringsutskottet delar regeringens uppfattning att det i första hand bör ligga under företagens ansvar att svara för fredskrislagringen av bl. a. legeringsmetaller. Utskottet har därför inget att invända mot förslaget i propositionen att de statliga fredskrislagren skall säljas ut. Med hänsyn till den aviserade bojkotten mot Sydafrika bör dock fredskrislagret av legeringsmetaller behållas intakt ännu en tid. Näringsutskottet har noterat regeringens förslag att utförsäljningen av detta lager skall ske under den femåriga programperiodens senare del. Inhemska fyndigheter av legeringsmetaller bör enligt näringsutskottets mening brytas endast om utvinningen bedöms bli ekonomiskt lönsam.

Av det sagda följer att näringsutskottet avstyrker här behandlad del av motion 1986/87:Fö136 (vpk).

Ammoniak

Ammoniak produceras inom landet för närvarande endast vid Supra AB:s anläggning i Köping. Kapaciteten vid fabriken är ca 60 000 ton. Landets övriga behov av ammoniak tillgodoses genom import.

År 1984 tecknade ÖCB i samarbete med jordbruksnämnden avtal med Supra om att företaget skulle upprätthålla ammoniaktillverkningen i Köping t. o. m. år 1989 mot att staten lämnade beredskapslån. Marknadspri- serna på ammoniak har under senare tid gått ned kraftigt och anläggningen i Köping går för närvarande med förlust. Supra har därför med stöd av en omförhandlingsklausul i avtalet med ÖCB begärt förhandlingar om en änd- ring av avtalet. Efter överläggningar har ÖCB accepterat att avtalet upp- hävs i förtid under förutsättning att hälften av det tidigare utbetalade bered- skapslånet återbetalas. Till grund för ÖCB:s överväganden har legat de förändrade planeringsförutsättningar för kriser och krig som redovisas i propositionen. Enligt uppgift från Supra kommer företagets tillverkning av ammoniak att upphöra under hösten 1987.

I motion 1986/87:Fö140 (s) begärs att ammoniaktillverkningen i Köping skall upprätthållas. Det vore det bästa sättet att klara en god beredskapsför- sörjning för både militära och civila ändamål, heter det. Ammoniak an- vänds huvudsakligen för tillverkning av handelsgödsel. Motionärerna på- pekar att ammoniak därutöver har betydelse för plastproduktionen och att den också kan utnyttjas vid framställning av krut. Ett liknande krav om fortsatt produktion av ammoniak vid Supras anläggning i Köping har ock- så framställts i motion 1986/87:N329 (s) från allmänna motionstiden. I den motionen erinras om att det vid Studsvik Energiteknik AB har utvecklats en teknik — den s. k. mino-processen — som bl. a. kan utnyttjas för framställ- ning av ammoniak med biobränslen som råvara. Motionärerna begär att statligt stöd skall anvisas för en fullskaleanläggning för tillverkning av am- moniak baserad på mino-processen och att anläggningen skall lokaliseras till inre Mälardalen. Det skulle, sägs det i motionen, vara av strategisk betydelse att kunna producera ammoniak med en inhemsk råvara som bas. Den föreslagna anläggningen skulle också, påpekar motionärerna, ha posi- tiva effekter för sysselsättningen i västra Västmanland.

Näringsutskottet går inte in på frågan om behovet av inhemsk produktion av ammoniak för beredskapsändamål. Utskottet konstaterar dock att det tilltänkta industrikombinatet i Nynäshamn enligt nu gällande planer avses producera 250 000—350 000 ton ammoniak per år. Beträffande mino- processen har näringsutskottet erfarit från Studsvik Energiteknik att pro- cessen bedöms färdigutvecklad när det gäller dess tillämpning för fram- ställning av ammoniak. Näringsutskottet ser därför inget behov av statligt stöd för utveckling av processen i denna del. Utskottet avstyrker således motion 1986/87:N329 (s) såvitt nu är i fråga. Denna motion i övrigt samt motion 1986/87:Fö140 (s) ger inte anledning till någon ytterligare kommentar från näringsutskottets sida.

Vissa övriga frågor

Förstatligande av krigsmaterielindustrin

Förslag om förstatligande av de viktigaste svenska krigsmaterielproducen- terna framförs i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1986/87:N370

från allmänna motionstiden. Enligt motionärerna hade kanske de senaste årens "Boforsaffärer" kunnat undvikas om inte privata vinstintressen hade fått styra marknadsföringen och försäljningen av krigsmateriel. Ett yrkande av liknande innebörd finns i motion 1986/87:N140 (vpk) som har väckts med anledning av proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet. Detta yrkande är dock inriktat enbart på AB Bofors.

I proposition 1986/87:95 om totalförsvarets fortsatta utveckling erinras det om att polis- och tullmyndigheterna för närvarande utreder misstankar om överträdelse av exportbestämmelserna för krigsmateriel. Enligt föredraganden kan det, när större klarhet har skapats i dessa frågor, finnas anledning att se över systemet för tillstånd och kontroll av denna export.

Utredningen om svensk utlandsverksamhet på krigsmaterielområdet har nyligen avlämnat sitt betänkande (SOU 1987:8) Försvarsindustrins utlandsverksamhet. I utredningen redovisas vissa uppgifter om den svenska försvarsindustrins omfattning. Den sammanlagda omsättningen hos de 23 företag som ingår i utredningens kartläggning uppgick år 1985 till ca 20,5 miljarder kronor. Härav svarade försäljningen av krigsmateriel för omkring 6,5 miljarder kronor. Denna försäljning utgjorde sålunda drygt 30 % av företagens totala omsättning.

Ytterligare uppgifter om den svenska försvarsindustrin har redovisats av utredningen om samband mellan nedrustning och utveckling i betänkandet (SOU 1984:62) Med sikte på nedrustning. I den utredningen har en avgränsning skett till de försvarsmaterielproducerande enheterna inom tio företag vilka tillsammans svarar för ca 80 % av all materiel som produceras i landet för det svenska försvaret. Företagen är AB Bofors, Ericsson Radio Systems AB, affärsverket FFV, AB Hägglund & Söner, Karlskronavarvet AB, Kockums AB, Philips Elektronikindustrier AB, Saab-Scania AB (främst flygdivisionen), SATT Electronics AB och Volvo Flygmotor AB. Antalet anställda som arbetade med utveckling och produktion av försvarsmateriel hos de tio företagen uppgick år 1983 till sammanlagt ca 23 700, vilket motsvarade ca 7 % av det totala antalet anställda inom verkstadsindustrin. Verksamheten är starkt koncentrerad till ett fåtal företag. Tre företag — Bofors, FFV och Saab-Scania — svarade för två tredjedelar av sysselsättningen. Skillnaderna i försvarsberoende är stora mellan olika industrier. Det högsta beroendet har FFV och Bofors, som tillverkar vapen och ammunition. Inom Ericsson och Volvo svarar däremot försvarsmateriel för endast någon procent av försäljningen på koncernnivå.

Som näringsutskottet har uttalat tidigare med anledning av motionsyrkanden liknande de nu aktuella förutsätter inte den erforderliga samhälleliga kontrollen av krigsmaterielindustrin att staten har ägaransvaret för företagen i fråga. Vidare gäller, som framgår av det föregående, att de berörda industrierna tillverkar inte enbart försvarsmateriel. Att staten övertar endast delar av tillverkningen vid ett företag torde i regel vara svårgenomförbart, särskilt i de fall då krigsmaterielproduktionen är nära sammankopplad med civil produktion.

Med det sagda avstyrker näringsutskottet motionerna 1986/87:N370 (vpk) och 1986/87:N140 (vpk), den senare i berörd del.

I tre motioner uppmärksammas sysselsättningsläget vid Karlskronavarvet AB. Detta varv är inriktat huvudsakligen på tillverkning, ombyggnad och underhåll av fartyg för den svenska marinen. Företaget har för närvarande ca 1100 anställda. Motionärerna påpekar att Karlskronavarvet med nu liggande beställningar och med de förslag som redovisas i propositionen förväntar sig en produktionssvacka fr. o. m. år 1988 och några år framåt. Beläggningen vid varvet bedöms öka igen ett stycke in på 1990-talet.

I motion 1986/87:Fö141 (s) begärs att de marina beställningarna hos Karlskronavarvet skall omdisponeras i tiden i syfte att säkerställa en jämnare beläggning vid företaget. Staten i egenskap av ägare måste ta sitt ansvar att trygga sysselsättningen vid Karlskronavarvet, anförs i motion 1986/87:Fö116 (m). Motionären påpekar att en resursförstärkning till marinen — i första hand för att öka kapaciteten för jakt av främmande ubåtar — skulle möjliggöra ett bibehållande av den nuvarande produktionsvolymen vid företaget. Ett särskilt forskningsfartyg bör byggas vid varvet, sägs det i motion 1986/87:Fö129 (fp). Under sommartid skulle fartyget enligt motionären kunna användas vid t. ex. geologiska undersökningar, bottenbestämningar och vissa studier från naturvårdssynpunkt. Under vinterhalvåret skulle fartyget kunna utnyttjas som stöd åt den svenska fiskeflottan.

Riksdagen fastslog år 1980 att regeringen har ett särskilt ansvar för Karlskronavarvets beläggning, eftersom varvet med sin marina inriktning har begränsade möjligheter att påverka sin försäljningsvolym genom egna insatser (prop. 1979/80:165, NU 1979/80:69, rskr. 1979/80:405). Näringsutskottet anförde år 1983 (NU 1982/83:55) att riksdagens uttalande år 1980 borde stå fast. Dock framhöll utskottet att det i första hand borde vara de militära myndigheternas sak att på grundval av en övergripande planering sörja för ett så vitt möjligt jämnt och effektivt utnyttjande av de varvsresurser som står till marinens förfogande.

Industriminister Thage Peterson besvarade i riksdagen den 9 april 1987 en fråga (1986/87:498) av Lennart Alsén (fp) om vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att tillse att Karlskronavarvets produktionssvacka fylls ut. Statsrådet meddelade att han utgick från att berörda försvarsmyndigheter och Karlskronavarvet gemensamt anstränger sig för att minimera de negativa effekterna av den minskade beläggningen vid varvet. Han erinrade om att företaget under de senaste åren har intensifierat utvecklingen avseende skrovtillverkning i glasfiberarmerad plast samt snabbgående katamaraner för såväl civil som militär användning. Vidare påpekade industriministern att varvet har ökat sin bearbetning av exportmarknaden.

Även näringsutskottet förutsätter att de militära myndigheterna och ledningen för Karlskronavarvet tar ett gemensamt ansvar för att de negativa följderna av den produktionssvacka som nu kan förutses blir så små som möjligt. Näringsutskottet anser att motionerna 1986/87:Fö141 (s) och 1986/87:Fö116 (m), den senare i berörd del, med det nu sagda kan lämnas utan åtgärd. Förslaget i motion 1986/87:Fö129 (fp) om att ett särskilt forskningsfartyg skall byggas vid varvet ger i övrigt inte anledning till någon kommentar från näringsutskottets sida. Även denna motion avstyrks av utskottet.

AB Bofors och den statliga industrikoncernen FFV svarar för huvuddelen av den inhemska tillverkningen av ammunition. Vid FFV:s anläggning i Karlsborg — Vanäsverken — tillverkas finkalibrig ammunition.

Vanäsverken är en produktionsenhet inom FFV Ordonance, som sysselsätter totalt ca 2 100 anställda. Denna sektor inom affärsverket FFV är främst verksam med försvarsmaterieltillverkning men har också viss civil produktion på sitt program. Förutom i Karlsborg har FFV Ordonance verksamhet i Eskilstuna, Gällö, Karlstad, Motala, Vingåker och Åkers Styckebruk.

I propositionen (bil. 1 s. 135) påpekas att det kvantitativa behovet av konventionell ammunition för det svenska försvaret minskar, bl. a. på grund av den militärtekniska utvecklingen och ett ökat utnyttjande av simulatorer i utbildningen.

För närvarande är ca 340 personer anställda vid Vanäsverken. Till följd av minskad efterfrågan på ammunition har FFV beslutat att minska sysselsättningen i Karlsborg med ca 90 personer. Varsel om uppsägning har hittills utfärdats för 33 personer.

Staten måste kompensera det bortfall av sysselsättningstillfällen som uppstår vid Vanäsverken i samband med den minskade ammunitionstillverkningen, anför det i motionerna 1986/87:Fö113 (m) och 1986/87:Fö115 (c). Motionärerna framhåller att Karlsborgs kommun har ett mycket ensidigt näringsliv som i stor utsträckning är inriktat på militär och civilmilitär verksamhet. I den förstnämnda motionen framhålls att försvarets anskaffning av bl. a. ammunition kommer att skäras ned drastiskt om regeringens förslag till ekonomisk ram för totalförsvaret skulle vinna riksdagens gillande. I motionen begärs att staten, om moderata samlingspartiets förslag till anslagsnivå för försvaret inte bifalls av riksdagen, genom aktiva lokaliseringsåtgärder skall underlätta för nyetablering av industriell verksamhet i Karlsborg. Bl. a. krävs att lokaliseringstöd under en övergångsperiod skall kunna beviljas för sådan etablering.

Förslag av liknande innebörd framställs i motion 1986/87:Fö115 (c). Motionärerna hänvisar härvid till motion 1986/87:A460 (c) med krav på regionala utvecklingsinsatser i Skaraborgs län, vilken har avlämnats under allmänna motionstiden. Denna motion behandlas av arbetsmarknadsutskottet i ett betänkande (AU 1986/87:13) om regionalpolitiken.

Näringsutskottet utgår från — i linje med vad som i det föregående har anförts angående sysselsättningsläget vid Karlskronavarvet — att FFV och de militära myndigheterna gemensamt verkar för att de effekter som uppstår vid Vanäsverken till följd av den minskade ammunitionstillverkningen så långt möjligt mildras. Beträffande motionärernas krav på lokaliseringsåtgärder hänvisas till arbetsmarknadsutskottets behandling av motion 1986/87:A460 (c). Motionerna 1986/87:Fö113 (m) och 1986/87:Fö115 (c) bör enligt näringsutskottets mening inte föranleda något initiativ från riksdagens sida. De avstyrks således av utskottet.

Stockholm den 23 april 1987

På näringsutskottets vägnar

Nils Erik Wååg

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Erik Hovhammar (m), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Birgitta Johansson (s), Åke Wictorsson (s)*, Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Bo Finnkvist (s), Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk), Reynoldh Furustrand (s), Gudrun Norberg (fp), Mats Lindberg (s) och Elving Andersson (c).

NU 1986/87:4 y

* Utom avsnitten om beredskapslagring av olja, kol, kärnbränsle och naturgas.

Avvikande meningar

1. Allmän inriktning av försörjningsberedskapen inom energiområdet

Per-Ola Eriksson (c) och Elving Andersson (c) anser att den del av yttrandet — under rubriken Allmän inriktning — som börjar med "Näringsutskottet finner" och slutar med "erinra mot" bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som anförs i motionerna 1986/87:Fö127 (c) och 1986/87:Fö159 (c) anser näringsutskottet att uppbyggnaden av ett småskaligt energisystem baserat på inhemska, förnybara energikällor skulle ge en ökad försörjningstrygghet på energiområdet. Att storskaliga system har en mycket stor sårbarhet visar inte minst strömavbrottet den 27 december 1983, då ett mindre fel slog ut större delen av landets elförsörjning.

Näringsutskottet vill därför understryka vikten av att energipolitiken inriktas på att skapa ett flexibelt och lokalt anpassat energisystem. Hushållning med och en effektiv användning av tillgängliga resurser är härvidlag ett grundläggande krav. Energianvändningen måste anpassas till naturens eget kretslopp. En omfattande energianvändning utgör inget självändamål.

Den strategi för energisystemet som förordas i de två nyssnämnda motionerna ger enligt näringsutskottets mening de bästa förutsättningarna för att stärka försörjningstryggheten inom landet. Som anförs i motion 1986/87:Fö159 (c) skulle denna strategi även medföra ett minskat behov att lagra importerade bränslen och därmed lägre kostnader för beredskapsåtgärder.

Näringsutskottet tillstyrker alltså motionerna 1986/87:Fö127 (c) och 1986/87:Fö159 (c) i denna del och föreslår ett uttalande av angiven innebörd från riksdagens sida. Ett sådant tillkännagivande skulle också ligga i linje med vad som anförs i här aktuell del av motion 1986/87:Fö136 (vpk). Den nu behandlade delen av propositionen avstyrks av näringsutskottet.

2. Allmän inriktning av försörjningsberedskapen inom energiområdet

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet — under rubriken Allmän inriktning — som börjar med "Näringsutskottet finner" och slutar med "erinra mot" bort ha följande lydelse:

Som vänsterpartiet kommunisterna anför i motion 1986/87:Fö136 är avvecklingen av kärnkraften av väsentlig betydelse för försörjningsberedskapen inom energiområdet. Så länge elkraft från kärnkraftverken säljs till underpris på den svenska energimarknaden kommer utveckling och an-

vändning av alternativa energislag att förhindras och försvåras. Om kärnkraftsproduktionen upphörde skulle utrymme omedelbart ges för en decentraliserad energiproduktion. Denna omläggning av energisystemet skulle avsevärt stärka försörjningstryggheten inom landet.

Näringsutskottet anser sålunda att ett snabbt beslut om avveckling av kärnkraften är den viktigaste åtgärden för att stärka försörjningstryggheten inom energiområdet. Den nu aktuella delen av motion 1986/87:Fö136 (vpk) tillstyrks alltså av näringsutskottet. Riksdagen bör i ett uttalande till regeringen ansluta sig till vad näringsutskottet här har anfört. Därmed skulle även berörda delar av motionerna 1986/87:Fö127 (c) och 1986/87:Fö159 (c) bli tillgodosedda till viss del.

3. Handlingsberedskapen inför kriser i energiförsörjningen

Per-Ola Eriksson (c) och Elving Andersson (c) anser att den del av yttrandet — under rubriken Allmän inriktning — som börjar med "Näringsutskottet instämmer" och slutar med "av propositionen" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet delar regeringens uppfattning att vår förmåga att möta olika kriser inom energiförsörjningen behöver förbättras. Som anförs i motion 1986/87:Fö159 (c) skulle en övergång till ett mer småskaligt energisystem baserat på ett decentralistiskt synsätt skapa en väsentligt stärkt handlingsberedskap. Motionen i här behandlad del tillstyrks alltså av näringsutskottet. Riksdagen bör genom ett särskilt uttalande ansluta sig till vad näringsutskottet här har anfört.

4. Handlingsberedskapen inför kriser i energiförsörjningen

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet — under rubriken Allmän inriktning — som börjar med "Näringsutskottet instämmer" och slutar med "av propositionen" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet instämmer i regeringens uppfattning att vår förmåga att möta olika kriser inom energiförsörjningen behöver förbättras. Denna förmåga är klart relaterad till energisystemets uppbyggnad och komplexitet samt till energianvändningens sammansättning. Med nuvarande förhållanden råder en jämförelsevis stor sårbarhet, något som bör föranleda bestämda slutsatser rörande energisystemets förändring i framtiden. Småskaliga lösningar kan med fördel utgöra ett större inslag i den totala bilden. Dock torde ett genomgripande småskaligt system inte vara möjligt i ett avancerat industriellt samhälle med dess omfattande inre samband. Motion 1986/87:Fö159 (c) i nu berörd del avstyrks därför av näringsutskottet. Vad utskottet här har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

5. Möjligheterna att ersätta importerade bränslen

Per-Ola Eriksson (c) och Elving Andersson (c) anser att den del av yttrandet — under rubriken Allmän inriktning — som börjar med "Beträffande möjligheterna" och slutar med "näringsutskottets sida" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1986/87:Fö159 (c) bör importerade bränslen vid störningar i tillförseln i allt väsentligt ersättas av inhemska bränslen. I mån

av tillgång bör elenergi användas i första hand för att upprätthålla industriell produktion. Näringsutskottet tillstyrker alltså motionen i aktuell del och anser att riksdagen i ett uttalande till regeringen bör ansluta sig till vad näringsutskottet här har anfört.

6. Inhemsk etanolproduktion

Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk) och Elving Andersson (c) anser att den del av yttrandet — under rubriken Allmän inriktning — som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "näringsutskottet därför" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser att en fullskaleanläggning för tillverkning av etanol skulle ha ett avsevärt beredskapsvärde. Anläggningen skulle också vara av betydelse för den fytoKemiska industrins utveckling i Sverige och därmed vara en viktig framtidssatsning. Det finns också andra industripolitiska värden med en inhemsk etanolproduktion.

Enligt näringsutskottets mening är det därför motiverat med statliga åtgärder som främjar en fullskalig etanolproduktion baserad på inhemska råvaror. Av största betydelse härvidlag är att den etanol som används som drivmedel befrias från skatt.

Näringsutskottet anser att riksdagen med anledning av här behandlade delar av motionerna 1986/87:Fö159 (c) och 1986/87:Fö136 (vpk) bör besluta att den etanol som produceras i en första fullskaleanläggning baserad på inhemska råvaror och som används som drivmedel skall befrias från skatt.

7. Beredskapsåtgärder inom elkraftsområdet

Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk) och Elving Andersson (c) anser att den del av yttrandet — under rubriken Beredskapsåtgärder inom elkraftsområdet — som börjar med "Näringsutskottet vill" och slutar med "regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet tillstyrker regeringens förslag om att medel skall anvisas för de föreslagna beredskapsåtgärderna. Uppgiften att fördela dessa resurser bland kraftföretagen och eldistributörerna bör dock, enligt näringsutskottets mening, åläggas den centrala energipolitiska myndigheten, statens energiverk. Som anförs i motion 1986/87:Fö159 (c) kan det, av bl. a. konkurrensskäl, inte vara rimligt att statens vattenfallsverk skall ges denna funktion. Näringsutskottet tillstyrker alltså berörd del av motion 1986/87:Fö159 (c) och anser att riksdagen i ett uttalande bör ansluta sig till vad näringsutskottet här har anfört.

8. Beredskapslagring av olja

Per-Ola Eriksson (c) och Elving Andersson (c) anser att den del av yttrandet — under rubriken Beredskapslagring av olja — som börjar med "Behovet av" och slutar med "av näringsutskottet" bort ha följande lydelse:

Behovet av beredskapslager av olja är inte en fråga som näringsutskottet har att behandla. Utskottet vill dock — med instämmande i vad som anförs i motion 1986/87:Fö159 (c) — framhålla att en övergång till ett småskaligt

energisystem baserat på utnyttjande av i huvudsak inhemska förnybara energikällor skulle reducera oljelagringsbehovet. Näringsutskottet anser att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Fö159 (c) bör göra ett uttalande till regeringen av den innebörd som nu har nämnts.

NU 1986/87:4 y

9. Beredskapslagring av kärnbränsle

Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk) och Elving Andersson (c) anser att den del av yttrandet — under rubriken Beredskapslagring av kärnbränsle — som börjar med "Frågor kring" och slutar med "näringsutskottets sida" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser att en väsentlig utgångspunkt för beredskapslagringen av kärnbränsle bör vara att kärnkraften skall avvecklas och att avvecklingen skall inledas snarast. Utskottet tillstyrker alltså motion 1986/87:Fö159 (c) i nu berörd del och menar att riksdagen med avslag på regeringens förslag i denna del bör uttala som sin mening vad näringsutskottet här har anfört.

10. Beredskapslagring av kol

Per-Ola Eriksson (c) och Elving Andersson (c) anser att den del av yttrandet — under rubriken Beredskapslagring av kol — som börjar med "Näringsutskottet konstaterar" och slutar med "invända mot" bort ha följande lydelse:

Det svenska energisystemet bör baseras på i första hand inhemska och förnybara energikällor. Som en konsekvens härav måste ambitionen vara — som anförs i motion 1986/87:Fö159 (c) — att minimera kolförbrukningen. Därmed skulle också en ökad försörjningstrygghet åstadkommas. Näringsutskottet anser att riksdagen bör ge regeringen detta till känna som sin mening. Därmed skulle motion 1986/87:Fö159 (c) i nu berörd del bli tillgodosedd. Här behandlad del av propositionen avstyrks av näringsutskottet.

11. Beredskapslagring av naturgas

Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk) och Elving Andersson (c) anser att den del av yttrandet — under rubriken Beredskapslagring av naturgas — som börjar med "Näringsutskottet finner" och slutar med "näringsutskottets sida" bort ha följande lydelse:

Naturgasen är ett i jämförelse med andra fossila bränslen miljövänligt bränsle och bör därför under överskådlig tid utnyttjas i det svenska energisystemet.

Den bästa metoden för att förbättra försörjningsberedskapen inom detta område är naturligtvis en inhemsk gasproduktion. Som anförs i motion 1986/87:Fö159 (c) kan biogas bli en betydande energikälla inom något decennium om tillgänglig teknik och olika slag av biomassa utnyttjas optimalt.

Arbetet med att finna metoder för lagring av importerad naturgas måste självfallet fortsätta. Möjligheterna att förbättra försörjningsberedskapen genom inhemsk gasproduktion bör dock enligt näringsutskottets mening bli föremål för ingående uppmärksamhet. Utskottet menar att riksdagen med anledning av här behandlad del av propositionen bör göra ett uttalan-

de till regeringen av nu angiven innebörd. Därmed skulle motion 1986/87:Fö159 (c) i berörd del bli tillgodosedd i allt väsentligt.

NU 1986/87:4 y

12. Planeringsförutsättningar och riktmärken för försörjningsberedskapen inom beklädnadsområdet

Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk) och Elving Andersson (c) anser att den del av yttrandet — under rubriken Planeringsförutsättningar och riktmärken — som börjar med "Näringsutskottet vill" och slutar med "erindra mot" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet kan inte ställa sig bakom det nu aktuella förslaget i propositionen angående försörjningsberedskapen inom beklädnadsområdet. Ett upphävande av de av riksdagen uttalade planeringsförutsättningarna och produktionskapacitetsmålen kan, som anføres i motionerna 1986/87:Fö118 (c) och 1986/87:Fö127 (c), få ödesdigra konsekvenser för den inhemska tekoindustrin. En utslagning av tekoföretag skulle också få allvarliga följder för arbetsmarknaden i de orter som är särskilt beroende av tekoindustrin. Näringsutskottet vill, med instämmande i vad som sägs i förstnämnda motion och vad som har uttalats i reservation I till näringsutskottets betänkande NU 1986/87:25, framhålla att tekopolitiken måste styras inte bara av beredskapsskäl utan också av sysselsättningspolitiska, regionalpolitiska och allmänt ekonomiska skäl. Motionerna 1986/87:Fö118 (c) och 1986/87:Fö127 (c) tillstyrks alltså i berörda delar.

Näringsutskottet anser att riksdagen med avslag på propositionen såvitt nu är i fråga bör ge regeringen till känna som sin mening vad näringsutskottet här har anfört. Därmed skulle även aktuell del av motion 1986/87:Fö117 (m) bli tillgodosedd.

13. Produktionen av grundtextila varor och skor

Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk) och Elving Andersson (c) anser att den del av yttrandet — under rubriken Planeringsförutsättningar och riktmärken — som börjar med "Näringsutskottet förutsätter" och slutar med "av näringsutskottet" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet har i det föregående förordat att de nuvarande planeringsförutsättningarna och produktionskapacitetsmålen för försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet skall bibehållas. Av detta följer att någon förändring av insatserna för att upprätthålla kapaciteten för tillverkning av grundtextila varor och skor inte bör ske.

Riksdagen bör genom ett uttalande till regeringen ansluta sig till vad utskottet här har anfört. Motionerna 1986/87:Fö117 (m) och 1986/87:Fö158 (s), båda i berörd del, tillstyrks alltså av näringsutskottet.

14. Buffertlagring av uniformstyger

Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk) och Elving Andersson (c) anser att den del av yttrandet — under rubriken Buffertlagring av uniformstyger — som börjar med "Enligt näringsutskottets" och slutar med "näringsutskottet sålunda" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till de kostnader och svårigheter som den nuvarande upphandlingsmetoden är förenad med har näringsutskottet inget att invända mot att systemet med buffertlager upphävs under förutsättning att utförsäljningen sker i former som inte skadar marknaden.

Däremot anser näringsutskottet att kravet på att de statliga myndigheterna skall upphandla svensk väv bör bibehållas. Som anförs i motionerna 1986/87:Fö117 (m) och 1986/87:Fö118 (c) har denna skyldighet stor betydelse för textilindustrin, kanske främst genom möjligheten att förlägga produktionen till konjunktur- eller ordersvackor. Även om vissa tecken tyder på att situationen för den svenska textilindustrin har förbättrats är problemen fortfarande så stora att den nuvarande upphandlingsskyldigheten inte bör avskaffas. Enligt näringsutskottets mening bör myndigheterna i fortsättningen upphandla tygerna under ÖCB:s medverkan direkt från de svenska tillverkarna. Därmed skulle ett mer effektivt samarbete mellan köpare och säljare åstadkommas.

Riksdagen bör genom ett uttalande ansluta sig till vad näringsutskottet här har anfört. Därmed skulle motionerna 1986/87:Fö117 (m) och 1986/87:Fö118 (c) bli i allt väsentligt tillgodosedda. Ett sådant uttalande skulle ligga helt i linje med vad som anförs i motion 1986/87:Fö158 (s).

15. Försörjningsberedskapsstöd

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m) och Gudrun Norberg (fp) anser att den del av yttrandet — under rubriken Försörjningsberedskapsstöd — som börjar med "Enligt vad" och slutar med "av näringsutskottet" bort ha följande lydelse:

Enligt vad näringsutskottet har erfarit från försvarsdepartementet finns för närvarande ingen avsikt från regeringens sida att dra in denna stödform. Utskottet finner dock skäl att från näringsutskottets synpunkt förorda att så sker så snart som möjligt. Ur industripolitisk synvinkel måste, som tidigare nämnts, ambitionen vara att den svenska tekoindustrin skall kunna stå på egna ben. Företagen bör sålunda inte kunna stödja sig mot ett från utländsk synpunkt diskriminerande bidragssystem.

Vad näringsutskottet här har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Av det sagda följer att motionerna 1986/87:Fö158 (s) och 1986/87:Fö117 (m) avstyrks av näringsutskottet.

16. Försörjningsberedskapen beträffande metaller

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet — under rubriken Metaller — som börjar med "Näringsutskottet delar" och slutar med "motion 1986/87:Fö136 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet delar motionärernas uppfattning. En inhemsk utvinning är självfallet den bästa metoden för att säkerställa industrins beredskapsbehov av legeringsmetaller. Den förestående bojkotten mot Sydafrika gör denna utvinning än mer angelägen. Utskottet anser därför att större hänsyn bör tas till försörjningsaspekten vid bedömningar av olika fyndigheters brytvärdighet. Medel från beredskapsanslagen bör kunna utnyttjas för att finansiera utvinningen av legeringsmetaller.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med en plan för utvinning och förädling av legeringsmetaller i enlighet med vad näringsutskottet här har anfört. Motion 1986/87:Fö136 (vpk) i nu behandlad del tillstyrks alltså. Någon utförsäljning av fredskrislagret av metaller bör tills vidare inte ske. Förslaget härom i propositionen avstyrks följaktligen av näringsutskottet.

17. Förstatligande av krigsmaterielindustrin

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet — under rubriken Förstatligande av krigsmaterielindustrin — som börjar med "Som näringsutskottet" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Den senaste tidens avslöjanden angående krigsmaterielexporten från AB Bofors visar att den nuvarande samhälleliga insynen i och kontrollen av krigsmaterielindustrin är helt otillräcklig. Näringsutskottet delar därför motionärernas uppfattning att viktigare delar av denna industri bör förstatligas. Regeringen bör snarast lägga fram förslag härom. Motionerna 1986/87:N370 (vpk) och 1986/87:N140 (vpk), den senare i berörd del, tillstyrks alltså av näringsutskottet.